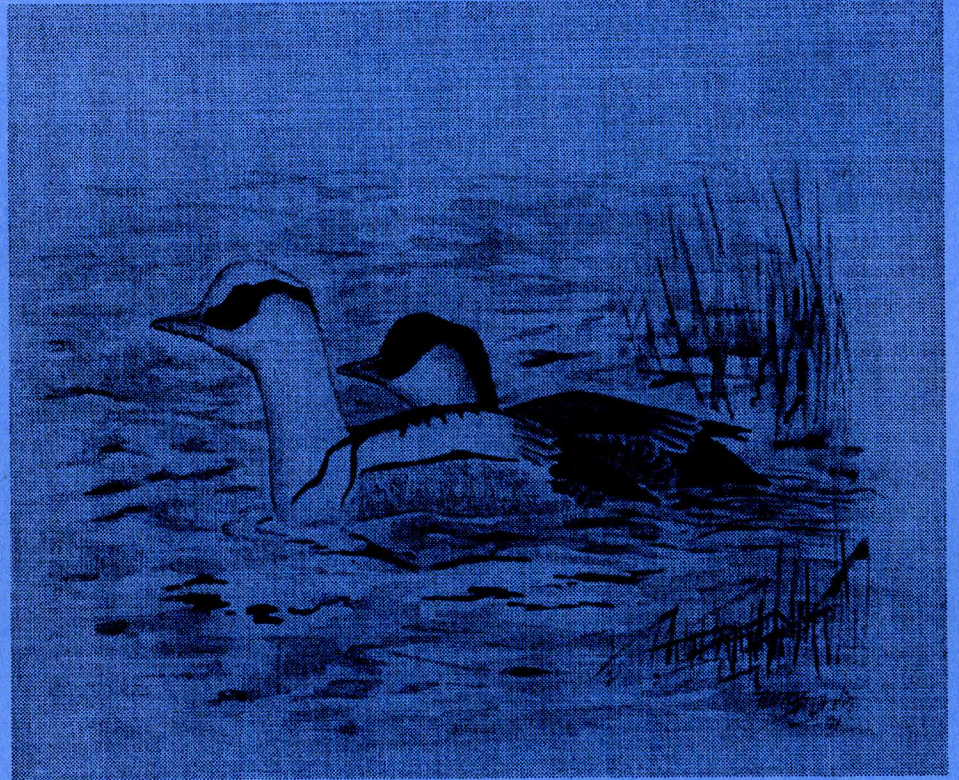

Frövi Fågelklubb

PANDÍON

1994:1 Årg.10
tidskrift för fågelintresserade

PANDION

Årg.10

Pandion utges av Frövi Fågelklubb. Utkommer 3 ggr årligen (april, augusti och december). Verksamhetsområde är Lindesbergs kommun.

Medlemsblad för Frövi Fågelklubb Adress: Box 1, 710 40 FRÖVI

Ordf. Johnny Tegin
Backen, Vanneboda
710 40 FRÖVI
Tel. 0581-315 63

Sekr. Pär Jacobsson
Storgatan 14
710 41 FELLINGSBRO
Tel. 0581-62 08 80

Kassör Bo Dahlström
Ullersäter
710 40 FRÖVI
Tel 0581-322 13

Övriga: Christer Eriksson, Kerstin Broberger, Kjell Mattsson, Bengt Lundell, Ulla Wallin samt Tomas Haraldsson

Medlemskap i FFK erhålls genom att betala 50:— på pg. 484 16 67-1. Ungdomar 4-16 år 15:—. Familjemedlem 5:—.

Klubblokal: IOGT/NTO-lokalen i Blixterboda.

Klubbmästare: Gunnar Eriksson, tel. 0581-63 10 45

Omslagsbild: Salskrakar,
Jonas Lundin

Adressändring anmäler du till:

Jan-Erik Malmstigen
Skomakargatan 6
710 40 FRÖVI
tel. 0581-302 52

Lennart Sandberg
Tallbacksgatan 3
710 40 FRÖVI
tel. 0581-315 73

Frågor om exkursioner?

Johnny Tegin, tel.0581-315 63

Fågelrapporter skickas till:

Mats Andersson
Hagabergsliden 4
711 31 LINDESBERG
tel. 0581-162 74

Jan-Erik Malmstigen
Adress som ovan.

Redaktion för Pandion:

Brita Nordqvist,
Backen, Vanneboda, 710 40 FRÖVI
Tel. 0581-315 63

Ulf Jacobsson,
Storgatan 14, 710 41 FELLINGSBRO
Tel. 0581-62 08 80

Kornknarr

Riksinventeringsart - 1994

Är de fler eller färre? Har de ändrat valet av platser? Är de stationära eller ej?

Att få svar på dessa frågor om kornknarrarna kan du hjälpa till med genom att rapportera eller vara med och inventera alla lämpliga områden efter just kornknarr. Inom ert rapportområde organiseras detta av rapportkommitten.

Det är under perioden 1-22 juni som vi främst önskar att alla ska rapporteras som låter i Sverige men även rapporter om senare eller tidigare önskas med intresse. Lämna uppgifter om plats, tid och en enklare vegetationsbeskrivning där fågeln sitter samt gör fler kontroller av platsen så vi vet om den är stationär eller ej. Syftet är att dokumentera artens status samt hotbild inom landet och det är Sveriges Ornitologiska Förenings forskningskommitte som står bakom och inventeringen hålls på riksnivå av Jan Pettersson, Ottenby fågelstation.

Samma uppgifter som för kornknarr gäller även vaktel. För oss i FFK gäller att rapportera dessa arter till Jan-Erik som är representant i VOFs rapportkommitté, så förmedlar han uppgifterna vidare. Era rapporter bör dock vara Jan-Erik tillhanda senast den sista juni.

Blankett för rapport finns i Fåglar i Västmanland 1/94.

Vakterna

Vakterna är igång på olika lokaler i kommunen. Vill ni veta något eller hjälpa till, ta kontakt med ansvarig.

Sjömovakten. Ansvarig är Johnny Tegin.

Österhammarsvakten ansvarar som vanligt Jan-Erik Malmstigen för.

Vi försöker i år liksom förra året att bemanna **Västvalla** varje lördag förmiddag. Om ni undrar över något som gäller den lokalen, prata med Ulf eller Pär Jacobsson.

Naturstigen i **Liaskogen** blir bara intressantare ju längre fram i vår vi kommer. Ta er en tur och beställ rapportblankett hos Ulf J., Jan-Erik M. eller Mats A.

Verksamhetsberättelse för år 1993.

Frövi fågelklubb

Funktionärer:

Styrelsen har under 1993 haft följande sammansättning:

Ordförande: Johnny Tegin
Sekreterare: Pär Jacobsson
Vice ordf.: Erik "Plur" Jansson
Kassör: Bo Dahlström
Övriga ledamöter: Kjell Mattsson, Christ-
ter Eriksson och Ker-
stin Broberger.
Suppleant: Jerry Andersson

Gunnar Eriksson har även detta år fungerat som klubbmästare.

Medlemmar:

Medlemmarna har under 1993 varit 215 st. 7st. nya medlemmar har tillkommit medan 23 st. har lämnat klubben. Antalet medlemmar mellan 4 - 25 år är 67 st.

Sammanträden och exkursioner:

Styrelsen har under 1993 sammanträtt 7 ggr. 7 st. månadsmöten och 16 exkursioner har genomförts. Bland månadsmötena kan nämnas intressanta föredrag om bl.a. Fåglar i Indien och Gambia. Tyvärr blev Klaus-Malling Olsen sjuk och kunde inte komma till oss som planerat, men han lovade att komma under 1994 istället. Bland exkursionerna kan nämnas en lyckad resa till Torö tillsammans med VOF.

Under året bedrevs som vanligt ringmärk-

ning vid Hagaberg och nytt för i år även i Västvalla. Totalt märktes 1318 fåglar av 54 arter.

Andra aktiviteter har varit januariinventeringen, heldagsobservation den 1 maj, dygnsinventeringen i månadsskiftet maj-juni. En stor del av året har Sjömosjön, Österhammarsjön och Västvallaområdet bevakats under några timmar varje helg. Vid Västvalla har dessutom någon från fågelklubben funnits från kl.07.00 - 11.00 varje lördag under våren och sommaren.

Medlemsblad:

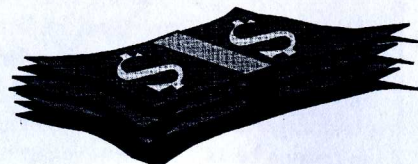
Klubbens medlemstidning PANDION årgång 9 har utkommit med 3 st nummer under året. Redaktörer för tidningen har varit Brita Nordqvist och Ulf Jacobsson.

Rapporter:

Rapporter har insamlats och bearbetats av Jan-Erik Malmstigen och Mats Andersson. Sammanställningen har redovisats i årsrapporten "Fåglar i Lindesbergs kommun."

Ekonomi:

Se särskild bilaga

RESULTATRÄKNING FÖR FRÖVI FÅGELKLUBB

1993.01.01-1993.12.31.

BEHÅLLNING VID ÅRETS BÖRJAN:

Kontant i kassan: 1408:55
Innestående på bankbok: 24238:--
Innestående på postgiro: ..... 8338:37 ..... 33985:67

INKOMSTER:

Medlemsavgifter för 1993: 8555:--
Medlemsavgifter för 1994: 2585:--
Prenumeration PANDION: 150:--
Bidrag från L-bergs kommun: 6126:--
Bidrag från Frövifors Bruk: 2000:--
Gåvor från medlemmar: 860:--
Exkursionsarvodet: 950:--
Porto: 2190:--
Försäljning: 240:--
Räntor: ..... 903:-- 24560:09

UTGIFTER:

Kontorsmateriel:	2026:50
Mötesverksamhet, exkursioner:	6406:13
Porto:	2504:40
Lokalhyra:	4800:—
Tryckning Pandion, fågelrapport:	7651:—
Ansvarsförsäkring:	500:—
Datalicens:	435:—
Avgifter SOF, VOF, ringmärkning:	550:—
Inköp 16 st ringmärkningsnät:	4254:—
Holkmaterial:	530:—

BEHÅLLNING VID ÅRETS BÖRJAN: 33985:67

Inkomster 1993:	24560:09
Utgifter 1993:	-29657:03
Förändring 1993:	5096:94
.....	-5096:94
.....	28888:73

BEHÅLLNING VID ÅRETS SLUT:

Kontant i kassan:	801:62
Innestående på bankbok:	23464:85
Innestående på postgiro:	4622:26
.....	28888:73

Fågelliv och naturvärden i våra skogar förändras

av Mats Andersson

Vilka fågelarter finns i vanlig Bergslagsskog? Har sammansättningen av arterna förändrats under detta århundrande, eller sedan människorna började bruka skogsmarkerna i större skala? Har arter försvunnit eller ökat? Om så är fallet vad beror det på?

Sådana frågeställningar är kanske inte så lätta att svara på men att de hänger samman med utseendet på skogsmarken under årens lopp är utan all tvivel. Genom studier av forskare på Grimsö har man konstaterat att lövträden har stor betydelse för fåglarna. Värdefullt är även att det finns kvar områden med äldre skogar. Dessutom är det viktigt att det finns gamla träd och även döda träd är av stor betydelse för fågellivet. Frånvaron av skogsbränder har också betytt mycket för livet i skogarna. Allt detta gäller ju även för kärlväxter, lavar, mossor, insekter och andra skogslevande organismer. I nummer 1/93 av tidskriften Skog & Forskning presenteras de senaste rönen om naturvård på landskapsnivå och ett kapitel handlar särskilt om lövträdens betydelse för fåglarna.

Skogarna har påverkats under flera hundra år

Här i Bergslagen har skogarna utnyttjats och påverkats under lång tid i samband med bergsbruket. Innan man hade tillgång till krutet upphettades berget genom eld, i samband med den så kallade tillmakningen, och då krävdes mängder med ved. I hyttor och smedjor behövdes också bränsle och då i

form av träkol. Skogsbristen blev därmed också kännbar, speciellt i närheten av hyttorna.

Men hur det såg ut i skogarna i Bergslagen, under den mest intensiva bergsbruksepoken, är det väl egentligen ingen som vet i detalj. Det har ofta målats upp skräckscenarion över trädlösa vidder och ödelagda marker, vilket sannolikt är väldigt mycket överdrivet. Trots ett intensivt utnyttjande av skogen rådde knappast någon akut skogsbrist eller skogslöshet. Det skedde ju även tillväxt på den tiden, samtidigt som det troligen fanns områden som var mer eller mindre opåverkade. Dessutom användes inga maskinella hjälpmedel, eller dikning och markbehandling, som i dagens skogsbruk vilket också är viktigt att ha i minnet.

Betande djur och svedjebruket påverkade skogarnas utseende

I närheten av byarna var dock skogarna glesa och öppna och saknade ett frodigt busk- och markskikt. Detta var alltså resultatet av ett intensivt skogsbete och föryngringen av speciellt lövträden var här mycket dålig. Den här typen av skogsmark var vanlig runt byarna ända fram till 1950-talet. Det finns dock vissa naturvärden knutna till sådan här betespåverkad skog. De betade skogarna hyste en rik flora av gräs och örter och vissa specialiserade insekter. Det fanns även rikligt med olika svamparter. Fåglar som nattskärpa, trädlärka och rödstjärt var inte ovanliga i den här miljön.

Även svedjebruket påverkade skogarna avsevärt. Svedjebruket innebar att man avverkade en mindre begränsad yta, därefter brändes ris och kvistar och i askan odlades t.ex råg eller rovor. Bara efter några år var dock marken så utarmad att det inte lönade sig med fortsatt sådd utan den övergick då till vall och gav några års höskördar. Slutligen utnyttjades marken till bete.

Skogsbruket och industrin förändrade åter skogen

I slutet av 1800-talet medförde industrialiseringen att människor flyttade in i tätorter och trycket på jordbruket ökade. Man behövde helt enkelt mer mat till en växande befolkning. Jordbruket började rationaliseras och ängar och hagar plöjdes upp och besåddes. I stället för naturliga slåttermarker till hö för djuren så odlade man vall. Våtmarker dikades ut och landskapet blev torrare. Sammantaget medförde förändringen att den biologiska mångfalden minskade. Här i Bergslagen avecklades i stor utsträckning bergsbruket. Till skillnad från tidigare blev skogen värdefull som råvara. Skogen fick plötsligt ett helt annat värde och i stället för själva marken utnyttjades träden och därigenom försvann skogsbetet och svedjebruket. Skogen blev för dyrbar för den typen av markanvändning. Vid den tiden införde man även återplantering av skog tillsammans med andra regler för skogens återväxt, vilket Sverige var först i världen med.

Skogsbränderna var en naturlig del i skogslandskapet

De naturliga skogsbränderna bekämpades under den här tiden, liksom fram till våra dagar, intensivt och ytor med skog uppkomna spontant efter en eld var och är numera sällsynta. Den sista större skogsbranden

i vår trakt var i närheten av Grönbo 1914. I det naturliga skogslandskapet spelade faktiskt skogsbränderna den viktigaste rollen som störningsfaktor. Det betyder i sin tur att mängder med olika växter och djur anpassats till de ständigt återkommande bränderna. I förlängningen har det också medfört att sådana arter påverkats negativt och att fördelningen mellan olika arter av växter och djur är annorlunda i dagens skogar. Vilket även innefattar fåglarna.

Branden är en del av den biologiska mångfalden

Man räknar med att det mesta av skogen brann ungefär en gång per hundra år. På torra marker brann det oftare och på vissa blöta delar brann det aldrig. På marker som aldrig berördes av elden, t ex små öar, raviner, myrholmar och särskilt i närheten av vatten, skedde föryngringen och omsättningen av träden genom så kallad "intern dynamik". Det innebär en störning som kan bero på sjukdom, insektsangrepp, stormfällning, översvämning eller liknande. Arter som är knutna till sådana områden tål ingen plötslig förändring som en brand, eller i våra dagar en kalhuggning. Det är också i sådana miljöer vi i dag återfinner de mest hotade arterna i florin och faunan.

På torra marker som ofta brinner finns det istället växter som är anpassade till att antingen flytta in direkt efter branden eller att överleva som frön eller sporer i marken. Exempel på sådana växter är brandnävan och svedjenävan. Deras frön kan som regel bara gro efter upphettning. Bland insekterna finns flera olika arter av skalbaggar som gynnades av skogsbränderna. De kan vara så väl anpassade till den brända marken att den kräver sådan för att larven ska kunna utveck-

las. Det finns säkert även många exempel på fågelarter som gynnades av brandfälten i dess första stadie, direkt efter brandens härjningar. Möjligen är tretåig hackspett och trädlärfkan sådana exempel. Därefter i det rika lövuppslagen som följde trivdes naturligtvis en mängd fåglar.

En naturtyp som brann ofta var tallskogar på torra marker. Genom att gamla tallar utvecklade en kraftig bark klarade många av träden flera bränder och kunde överleva. Sådana tallar blev med tiden mycket grova med en välutvecklad krona och var lämpliga boträd till fiskgjuse eller kungsörn och havsörn. Mellan den blöta och den torra skogsmarken finns skogar som brann ibland eller sällan. Det är dessa marker som dominerar i skogarna. De är så kallade fuktiga och friska. marker och gemensamt för dessa marker är att efter en brand blir det ett kraftigt uppslag av lövträd.

Att efterlikna naturen är morgondagens skogsbruk

Att planera skogsbruket med naturen som förebild har blivit allt vanligare. I dag har flera stora skogsbolag börjat införa en ekologisk planering av hela landskapet. Det innebär i korthet att man i brukningsmetoderna försöker härma naturen, med målet att uppnå en uthållig biologisk mångfald i skogslandskapet. Då kommer även branden in som en metod att på ett planerat sätt föryngra markerna. Det innebär i praktiken att man antingen skapar kontrollerade skogsbränder eller bränner av hyggena.

ASIO - en modell

I tidskriften Skog & Forskning (1/93) presenterar forskarna Per Angelstam, Per Rosenberg och Claes Rülcker en intressant modell att bedriva skogsbruk på, som bygger på hur ofta skogen brunnit. Tanken är att sköta och avverka skogen på olika sätt, beroende på hur ofta skogen brunnit på varje så kallad ståndort, vilket betyder aldrig, sällan, ibland eller ofta. Modellen kallas därför ASIO. I korthet innebär det att man identifierar de olika marktyperna enligt följande; A-områden, som aldrig brinner, ska helt lämnas som reservat.

S-områden, som sällan brinner, bör helst sparas tills vidare eller så kan ett försiktigt uttag göras genom blädning eller så kallad högskärm.

I-områden, som brinner ibland, kan avverkas genom trakthyggesbruk med hänsyn och på dessa är även lämpliga att återskapa bränd mark och lövbrännor.

O-områden, som brinner ofta, avverkas alltid med skärm eller fröträd. Brand bör återinföras som störning.

Naturligtvis måste alla områden som är att betrakta som naturskogar skötas speciellt

